ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Petra Příhody a Mgr. Jana Passera v právní věci žalobce: I. S., zastoupen Mgr. Petrem Poláchem, advokátem v Brně, Křenová 62a, 602 00 Brno, proti žalovanému: Ministerstvo vnitra, Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 5. 2003, čj. OAM-2018/VL-20-19-2003, o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 9. 2004, čj. 61 Az 145/2004-55,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení.

III. Žalovanému se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 25. 5. 2003, čj. OAM-2018/VL-20-19-2003, žalovaný zamítl žádost žalobce o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb. Žalobce napadl toto rozhodnutí dne 1. 7. 2003 žalobou u Krajského soudu v Ostravě.

V žalobě žalobce zejména namítal, že správní orgán v řízení o jeho věci porušil ustanovení § 3 odst. 3 správního řádu, neboť se žádostí nezabýval odpovědně a svědomitě, ustanovení § 3 odst. 4 správního řádu, protože nevyšel ze spolehlivě zjištěného stavu věci a nevedl správní řízení tak, aby posílil důvěru žalobce ve správnost jeho rozhodování, ustanovení § 32 odst. 1 správního řádu, neboť nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci a za tím účelem si neopatřil potřebné podklady pro rozhodnutí, ustanovení § 46 správního řádu, protože napadené rozhodnutí nevyšlo ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu, a ustanovení § 47 odst. 3 správního řádu, neboť odůvodnění rozhodnutí není přesvědčivé a žalovaný se nevypořádal se všemi provedenými důkazy. Žalobce rovněž namítl porušení § 12 a § 91 zákona o azylu: domnívá se totiž, že v jeho případě byly naplněny zákonné

podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu nebo alespoň pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona. Žalobce v žalobě ohledně skutkových důvodů odkázal na obsah správního spisu, zejména na žádost o udělení azylu a protokol o pohovoru.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 8. 9. 2004, čj. 61 Az 145/2004-55, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ani jednu z procesních námitek krajský soud neuznal za důvodnou, stejně pak uzavřel i ohledně námitek věcných. Prokázaným důvodem odchodu žalobce ze země původu byla jeho špatná ekonomická situace a problémy se soukromými osobami, nikoli důvody ve smyslu § 12 zákona o azylu. Krajský soud přitom žalobu věcně projednal poté, co Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 8. 7. 2004, čj. 1 Azs 68/2004-41, zrušil dřívější usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 1. 2004, čj. 24 Az 1667/2003-25, kterým krajský soud žalobu ve věci odmítl.

Proti rozsudku brojil žalobce (dále též „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností, a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. Podle stěžovatele žalovaný nezjistil přesně a úplně skutkový stav. Takové porušení ustanovení o řízení před správním orgánem je závažné a pro ně měl krajský soud napadené rozhodnutí zrušit [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s]. Žadatelé o azyl jsou cizí státní příslušníci, kteří neznají český jazyk a český právní řád, a nemohou jim tak být známy všechny skutečnosti, které by měli a mohli uvádět ve svůj prospěch. Žalovaný by proto neměl být vázán pouze skutečnostmi, které žadatel uvede, ale měl by sám zjišťovat i další pro věc významné skutečnosti, a to např. ty, které se týkají stavu ochrany práv v zemi původu. Jedině tak mohou být zachována procesní práva žadatelů o azyl. V souzené věci žalovaný pak nezjistil skutkový stav věci v otázce účinnosti ochrany poskytované ze strany ukrajinských státních orgánů (žalovaný zde své rozhodnutí založil na tom, že stěžovatel státní orgány v zemi původu nežádal o pomoc před pronásledováním soukromých osob, aniž se dále zabýval účinností případné pomoci) a v otázce překážky vycestování (žalovaný se nezabýval tím, že někteří odmítnutí žadatelé o azyl totiž byli na Ukrajině kvůli žádosti o azyl vystaveni administrativní šikaně a byli souzeni a trestáni). Důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. pak spočívá v tom, že se krajský soud nevěnoval žalobní námitce mířící proti vadnému úsudku ohledně překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu.

Stěžovatel současně požádal, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že napadený rozsudek byl vydán zcela v souladu s právními předpisy. Připomněl, že potíže se soukromými osobami nelze považovat za důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně a kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj. tehdy, pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti a návrhu na přiznání odkladného účinku; takové vízum opravňuje cizince k pobytu

na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně). Ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Nejvyšší správní soud pak přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Prvotní jsou námitky týkající se nedostatečného zjištění skutkového stavu [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s], neboť jen na základě úplného a řádného zjištění všech rozhodných skutečností lze stavět právní závěry o naplnění zákonných podmínek pro udělení azylu.

Ze správního spisu vyplynulo, že stěžovatel podal dne 30. 4. 2003 žádost o udělení azylu. Tuto žádost odůvodnil tím, že na Ukrajině v roce 2000 opustil stálé zaměstnání, ve kterém mu zaměstnavatel nevyplácel mzdu, poté v roce 2001 začal podnikat. V souvislosti s podnikáním ho však roce 2002 začala kontaktovat mafie, která bezdůvodně žádala peníze. Odjel tedy v říjnu roku 2002 do České republiky; poté, kdy správní orgány rozhodly o jeho vyhoštění, požádal o azyl. Na Ukrajině se přitom svoji situaci nepokoušel řešit za pomoci státních orgánů, byl přesvědčen, že by to bylo zbytečné.

Pokud jde o řízení před správním orgánem, lze obecně uvést, že povinností správního orgánu je respektovat základní pravidla řízení vyplývající z § 3 správního řádu a vyjadřující v obecné formě hlavní zásady správního řízení. V řízení o azylu je pro posouzení rozsahu dokazování rozhodné, které skutečnosti uvede žadatel v žádosti o azyl, při pohovoru, nebo v jiných podáních učiněných do vydání rozhodnutí. Je to žadatel, který se domáhá udělení azylu a který tvrdí skutečnosti, na jejichž základě správní orgán o jeho žádosti rozhoduje. Správní orgán není povinen seznamovat žadatele o azyl s důvody, pro které by se svojí žádostí mohl být úspěšný.

Namítá-li stěžovatel, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav věci, nemůže s ním Nejvyšší správní soud souhlasit. Posuzování žádosti o udělení azylu se sestává z řady procesních a materiálních hledisek obsažených v zákoně o azylu, které je nutno vidět v jejich vzájemné provázanosti a také časové souslednosti. Povinností žadatele o azyl je tvrdit skutečnosti, na základě nichž mu má být azyl udělen. Toto tvrzení žadatele není možné nahradit žádným postupem žalovaného. Správní orgán totiž nejen nemůže, ale není ani povinen domýšlet azylově relevantní důvody, které žadatel o azyl ve skutečnosti neuplatnil, a poté o nich provádět rozsáhlé dokazování. V řízení o azyl je správní orgán povinen zjistit skutečný stav věci v rozsahu důvodů, které žadatel o azyl v průběhu řízení uvedl.

Potíže se soukromými osobami (tzv. mafií) přitom dle konstantní judikatury správních soudů nejsou bez dalšího důvodem pro udělení azylu. Takovým důvodem by mohly být pouze tehdy, pokud by orgány domovského státu, u nichž by se žadatel domáhal poskytnutí ochrany, nebyly schopny ochranu před takovým jednáním poskytnout. V rozsuzované věci tomu tak nebylo, neboť stěžovatel se k příslušným státním orgánům o pomoc vůbec neobrátil. Jestliže tedy žalovaný vzal za základ svého rozhodnutí právě tyto skutečnosti, neprováděl další zjištění a žádost o azyl zamítl jako zjevně nedůvodnou, pak nepochybil a krajský soud neměl důvod správní rozhodnutí rušit.

Ohledně námitky brojící proti tomu, že se krajský soud nevypořádal s žalobní námitkou mířící do úvahy o překážce vycestování je namístě [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], odkázat na již konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek ze dne 9. 9. 2004, čj. 2 Azs 147/2004-41, publikovaný pod č. 409/2004 Sb. NSS), podle které „*Rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení azylu jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., nelze považovat za rozhodnutí o neudělení azylu ve smyslu § 28 tohoto zákona. Za takové lze považovat pouze rozhodnutí, kterým Ministerstvo vnitra rozhodne o neudělení azylu pro nesplnění podmínek uvedených v ustanovení § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 téhož zákona po věcném posouzení důvodů tvrzených žadatelem o azyl. V případě, kdy Ministerstvo vnitra rozhodne o zamítnutí žádosti o udělení azylu jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., nečiní již výrok o neexistenci překážek vycestování ve smyslu ustanovení § 91 citovaného zákona.*“ Není a nikdy ani nebylo důvodu se otázkou překážky vycestování věcně zabývat. Pokud tedy krajský soud tuto námitku pominul, nedopustil se v řízení vady, která by měla vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud tedy zhodnotil všechny stížní námitky jako nedůvodné. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné jiné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 30. května 2005

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu